

Republica Moldova

PARLAMENTUL

HOTĂRÎRE Nr. 90
din 12.05.2011

**cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni
în domeniul drepturilor omului pe anii 2011–2014**

Publicat : 22.07.2011 în Monitorul Oficial Nr. 118-121 art Nr : 331 Data intrării în vigoare : 12.05.2011

MODIFICAT

[HP327 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.161](#)

Parlamentul adoptă prezenta hotărâre.

Art. 1. – Se aprobă Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pe anii 2011–2014, prezentat în anexa la prezenta hotărâre.

Art. 2. – Guvernul, autoritățile publice centrale și locale vor întreprinde măsuri pentru realizarea Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pe anii 2011–2014.

Art. 3. – Guvernul va crea Comisia pentru implementarea Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pe anii 2011–2014, care va monitoriza și evalua implementarea Planului.

Art. 4. – Anual, pînă la data de 1 aprilie, Guvernul va informa Parlamentul despre măsurile întreprinse în vederea executării Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pe anii 2011–2014.

Art. 5. – Comisia drepturile omului și relații interetnice a Parlamentului va exercita controlul permanent asupra îndeplinirii Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pe anii 2011–2014 și va informa periodic Parlamentul, în cadrul ședințelor plenare, despre gradul de realizare a acțiunilor prevăzute în Plan.

Art. 6. – Prezenta hotărâre intră în vigoare de la data adoptării.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Marian LUPU

Nr. 90. Chișinău, 12 mai 2011.

Anexă

**PLANUL NAȚIONAL DE ACȚIUNI ÎN DOMENIUL
DREPTURILOR OMULUI PE ANII 2011–2014**

PARTEA I

Capitolul I

Considerații generale

Drepturile și libertățile fundamentale ale omului sînt prerogative conferite de dreptul național și recunoscute de dreptul internațional fiecărui individ în raporturile sale cu comunitatea și cu statul, ce dau expresie unor valori sociale fundamentale și care au drept scop satisfacerea unor nevoi umane esențiale și a unor aspirații legitime în contextul economico-social, politic, cultural și istoric al societății.

Protecția drepturilor omului, prin instrumente juridice de transpunere a acestor drepturi în prevederi legale, a devenit un imperativ și pentru Republica Moldova care, după declararea suveranității și independenței sale, a ratificat numeroase documente cu vocație universală în domeniul drepturilor omului, deschizând calea spre un sistem de protecție internațională a drepturilor omului. Sînt relevante următoarele documente internaționale care consacră drepturile omului: Declarația universală a drepturilor omului, Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială, Convenția împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente crude, inumane sau degradante, Convenția cu privire la drepturile copilului etc.

Pornind de la faptul că instrumentele juridice internaționale prescriu standarde minime de protecție a drepturilor omului, aceasta nu împiedică statul să reglementeze mai larg unele drepturi sau libertăți.

Situația drepturilor omului în Republica Moldova a înregistrat în ultimii ani o evoluție demnă de remarcat la capitolul cadru normativ, cu toate acestea, asigurarea respectării efective a drepturilor omului rămîne a fi o provocare ce solicită eforturi considerabile. Respectul pentru drepturile omului este o componentă esențială și totodată o condiție indispensabilă a unei dezvoltări durabile. Astfel, problematica drepturilor omului se află în atenția opiniei publice mondiale, reprezentînd și una din principalele preocupări ale guvernării.

Pentru edificarea unei veritabile societăți bazate pe principii democratice, unde demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității sale constituie valori supreme, statul, în calitate de promotor al acestor valori, are legitimitatea și obligația de a întreprinde măsuri constructive destinate consolidării protecției drepturilor omului pentru prosperarea întregii societăți.

Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pe anii 2011–2014 (în continuare – Planul de acțiuni) este un instrument național care materializează politica statului privind consolidarea protecției drepturilor omului. Importanța fundamentală a problemei drepturilor omului, precum și diversitatea acestor drepturi, au condiționat antrenarea pleneră în procesul de elaborare a acestui document de politici atît a autorităților publice, cît și a reprezentanților societății civile.

Planul de acțiuni, avînd statutul unui document de programare, trasează sarcini concrete pe termen determinat. Concomitent, acțiunile consacrate sporirii protecției drepturilor omului nu pot fi considerate măsuri temporare, ci părți componente ale unui proces continuu, caracterizat prin abordarea coordonată și participativă a tuturor actorilor responsabili de asigurarea respectării drepturilor omului și beneficiarilor acestor drepturi. Identificînd realitățile în domeniu și axîndu-se pe aspectele vulnerabile care necesită reabilitare, Planul de acțiuni lansează soluții pentru ameliorarea situației în domeniul drepturilor omului și vizează producerea unor schimbări pozitive.

Capitolul II

Situația actuală în domeniul drepturilor omului

De la data intrării în vigoare pentru Republica Moldova a Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (12 septembrie 1997) și pînă la finele anului 2010, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a pronunțat 196 de hotărîri, între care 178 de hotărîri de constatare a unei încălcări a prevederilor Convenției, 6 hotărîri asupra cererilor de satisfacere echitabilă, 8 hotărîri prin care cererile au fost radiate de pe rol, 2 hotărîri pronunțate asupra aceleiași cereri, 1 hotărîre de constatare a inexistenței încălcării unui drept garantat de Convenție, 114 decizii de radiere a cererilor de pe rol și 26 de decizii privind inadmisibilitatea cererii.

În esență, hotărîrile Curții Europene a Drepturilor Omului versus Republica Moldova constată încălcarea de către autoritățile naționale a următoarelor drepturi și libertăți garantate de Convenție: dreptul la un proces echitabil; dreptul la libertate și siguranță; dreptul de a nu fi supus torturii; dreptul la un recurs efectiv; libertatea de exprimare; dreptul de a sesiza curtea; dreptul la protecția proprietății; dreptul la respectarea vieții private și de familie; libertatea de gîndire și conștiință; libertatea de asociere.

Hotărîrile pronunțate de Curtea Europeană în cauze privind Republica Moldova au vizat în principal: neexecutarea hotărîrilor judecătorești sau durata excesivă a procedurilor judiciare; admiterea cererilor în instanțe peste termenul legal; casarea neregulamentară a hotărîrilor judecătorești; emiterea unor hotărîri vădit nefondate; arestul sau deținerea în arest fără un mandat valabil sau motivat; persecutarea reclamanților; aplicarea torturii; condițiile inadecvate de detenție; examinarea incorectă a cauzelor privind apărarea onoarei și demnității.

Promovarea și asigurarea respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului reprezintă o prioritate a statului, fiind apreciate ca instrumente indispensabile ce permit fiecărei persoane să-și dezvolte și să-și folosească cît mai eficient calitățile fizice, intelectuale, morale, socioafective și spirituale.

Ameliorarea situației în domeniul drepturilor omului constituie un deziderat și o obligație continuă, ce implică

întreprinderea unor măsuri de ordin legislativ și organizatorico-practice. Analiza situației curente în domeniul drepturilor omului denotă ascensiunea legislației naționale destinată consolidării drepturilor consacrate și constituirii unor noi libertăți. Neajunsuri se înregistrează la transpunerea în viață a reformelor și legilor adoptate, care au ca obiect de reglementare asigurarea protecției drepturilor și a libertăților fundamentale ale omului.

Sarcina consolidării și sporirii protecției drepturilor omului aparține, incontestabil, statului. Pentru oferirea unor soluții conforme situației existente în domeniul drepturilor omului este necesar să se identifice problemele pertinente ale domeniului, cauzele apariției acestora, să se formuleze politici bazate pe practicile relevante, precum și remedii eficiente în contextul societății noastre.

1. Instrumente juridice internaționale în domeniul drepturilor omului

Recunoașterea și consacrarea drepturilor omului prin documente internaționale au avut o influență benefică asupra legislației interne a Republicii Moldova în sensul că au contribuit la afirmarea respectului față de drepturile omului și la perfecționarea legislației naționale. Prin ratificarea tratatelor internaționale din domeniul drepturilor omului a fost pus fundamentul unui nou sistem juridic și social-politic. Actualmente, se conturează clar tendința statului de a crea mecanisme și pîrghii de implementare a unui sistem național de promovare și respectare a drepturilor omului care să se bazeze în special pe instrumentele juridice internaționale. În acest context, implementarea instrumentelor juridice internaționale rămîne în continuare un imperativ al timpului.

2. Accesul la informație, libertatea exprimării, libertatea întrunirilor și libertatea de asociere

Accesul la informație, libertatea exprimării, libertatea întrunirilor și libertatea de asociere sînt drepturi fundamentale ale omului și baza existenței și dezvoltării unei societăți civile desăvîrșite.

Pentru a garanta exercitarea libertății întrunirilor a fost adoptată Legea privind întrunirile, care se încadrează perfect în ansamblul de măsuri prioritare orientate spre asigurarea respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, fiind apreciată ca un progres în instituirea unui cadru juridic favorabil pentru exercitarea libertății întrunirilor pașnice în Republica Moldova.

Totodată, desfășurarea liberă a întrunirilor este afectată uneori de mai mulți factori care, în ultimă instanță, generează limitări în exercițiul acestui drept fundamental de către indivizi. Se atestă neajunsuri ce urmează a fi înlăturate prin efortul comun al tuturor actorilor implicați – factorii de decizie și societatea civilă. Redresarea situației actuale ar fi posibilă prin extinderea dialogului constructiv dintre autorități și societatea civilă, prin schimbul de păreri, identificarea soluțiilor optime și realizarea programelor comune care, concomitent, ar influența benefic gradul de maturitate al comunității. Practica judiciară înregistrează un progres continuu în asigurarea libertății întrunirilor. Regretabile însă sînt unele cazuri de lipsă de capacități adecvate în cadrul organelor de poliție pentru a face față garantării dreptului la întrunire, protejării contra imixtiunilor agresive din partea terților.

Libertatea exprimării, ca element indispensabil al unei democrații autentice, presupune în primul rînd libertatea de a exprima păreri alternative. Libertatea presei a continuat să fie în vizorul organismelor internaționale și al societății civile. În acest context, Republica Moldova trebuie să întreprindă pași decisivi pentru realizarea integrală a angajamentelor asumate față de organismele internaționale la capitolul asigurarea libertății presei și a libertății de exprimare.

Reglementarea deficitară a procesului decizional, cunoștințele insuficiente și nivelul scăzut al încrederii cetățenilor în rolul și importanța actelor normative, pasivitatea în aplicarea și executarea lor practică au condiționat stabilirea unor principii și modalități de asigurare a transparenței decizionale în cadrul autorităților publice și crearea, prin Legea privind transparența în procesul decizional, a unui mecanism viabil de implicare a cetățenilor și organizațiilor acestora în elaborarea și adoptarea deciziilor. Astfel, consolidarea statului democratic modern bazat pe supremația legii și pe respectarea drepturilor omului va fi asigurată prin sporirea continuă a gradului de transparență a deciziilor politice și a actelor administrative, creșterea nivelului de cultură în cooperarea cu societatea civilă și promovarea reformelor menite să sporească încrederea populației în autoritățile publice.

3. Justiția și instituțiile pentru protecția drepturilor omului

Consolidarea sistemului judecătoresc prin asigurarea independenței, imparțialității, credibilității și eficienței acestuia reprezintă o condiție indispensabilă pentru supremația legii. Măsurile necesare pentru modernizarea și eficientizarea sistemului judecătoresc trebuie să conducă nu doar la funcționarea eficientă a acestuia, dar și la aplicarea justă în practică a cadrului normativ.

Adoptarea Legii privind asistența juridică garantată de stat constituie o premisă pentru diminuarea impedimentelor economico-financiare în realizarea accesului la justiție și crearea condițiilor favorabile pentru protejarea dreptului la un proces echitabil, asigurînd accesul liber și egal la asistența juridică garantată de stat.

Este marcantă dezvoltarea alternativelor la soluționarea litigiilor judiciare, prin mediere și arbitraj, precum și dezvoltarea alternativelor la detenție, prin crearea instituției probațiunii și diminuarea astfel a numărului de

persoane aflate în locurile de detenție.

În pofida faptului că în ultimii ani Republica Moldova a înregistrat progrese în procesul de ajustare a legislației naționale la standardele internaționale, inclusiv în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, în evoluția instituțiilor democratice, în consolidarea sistemului judecătoresc, se constată existența unor factori obiectivi și subiectivi care generează încălcarea drepturilor și libertăților omului. Drept consecință a acestui fapt, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a pronunțat mai multe hotărâri prin care constată încălcarea de către Republica Moldova a Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, fapt ce afectează imaginea țării pe plan internațional.

Durata excesivă a procedurilor judiciare, motivarea insuficientă a hotărârilor judecătorești, practica judiciară neuniformă, citarea necorespunzătoare, încălcarea securității raporturilor juridice și tergiversarea nejustificată a cauzelor sînt unele dintre deficiențele cu care se confruntă sistemul judiciar. Asigurarea posibilității de a contesta nerespectarea termenului rezonabil în timpul desfășurării procesului în fond poate fi determinantă pentru accelerarea examinării cauzei penale sau civile, iar acordarea satisfacției echitabile pentru prejudiciul cauzat în legătură cu tergiversarea examinării cauzei va spori responsabilitatea celor care înfăptuiesc justiția.

4. Dreptul la viață și dreptul la integritate fizică și psihică

Dreptul la viață, precum și dreptul persoanei la integritate fizică și psihică sînt drepturi naturale, inerente ființei umane, făcînd parte din categoria inviolabilităților. În pofida acestor constatări, mai există cazuri cînd aceste drepturi sînt afectate. Republica Moldova continuă să se confrunte cu fenomene sociale negative interconexe, cum ar fi tortura, alte pedepse ori tratamente crude, inumane sau degradante, violența în familie, traficul de ființe umane, care afectează cele mai vulnerabile pături ale populației.

Deși în ultimii ani se atestă unele îmbunătățiri, problemele principale din instituțiile care asigură detenția persoanelor rămîn aceleași: suprapopularea celulelor, condițiile sanitaro-igienice necorespunzătoare, calitatea proastă a asistenței medicale și a alimentației.

În timp ce se întreprind măsuri pentru înlăturarea dificultăților ce țin de suportul financiar, alte probleme depind de factorul uman: asigurarea drepturilor procesuale ale deținuților, instruirea personalului instituțiilor care asigură detenția persoanelor, crearea condițiilor pentru schimbarea în bine a atitudinii față de deținuți.

Avînd în vedere faptul că respectarea și ocrotirea integrității fizice și psihice a persoanei constituie o îndatorire primordială a statului, iar cele mai vulnerabile și expuse riscului de maltratare sînt persoanele private de libertate, Parlamentul a adoptat Legea privind controlul civil asupra respectării drepturilor omului în instituțiile care asigură detenția persoanelor, oferind asociațiilor obștești din domeniu dreptul de a evalua gradul de respectare a drepturilor persoanelor private de libertate, condițiile de detenție și tratamentul deținuților.

O atenție sporită va fi acordată procesului de resocializare a deținuților. Luînd în considerare importanța pe care o are educația în dezvoltarea individului și faptul că un procent mare de deținuți nu cunosc decît puține experiențe educaționale eficiente, iar educația în penitenciar este un mijloc important de facilitare a revenirii acestora în societate, este necesar să li se asigure tuturor deținuților accesul la educație, inclusiv la educația de bază, la formarea profesională, la activitățile culturale și de creație, ținînd cont de vîrsta acestora, de mediul social, economic și cultural din care provin.

Necesitatea eradicării flagelului torturii a determinat implicarea societății civile în procesul monitorizării locurilor de detenție, fiind creat mecanismul național de prevenire a torturii, format din avocatul parlamentar și consiliul consultativ de pe lîngă Centrul pentru Drepturile Omului.

În vederea promovării, respectării și garantării drepturilor persoanelor afectate de violența familială, pentru dezvoltarea fiecărui membru al familiei într-un mediu lipsit de violență, este necesară consolidarea cadrului instituțional al sistemului de servicii sociale destinate prevenirii și combaterii violenței în familie. Prevenirea violenței prin măsuri active și prin implicarea tuturor actorilor sociali constituie unul dintre dezideratele actualei politici.

Traficul de ființe umane constituie o violare gravă a drepturilor omului și o atingere adusă demnității și integrității ființei umane. La ora actuală, traficul de ființe umane se prezintă drept una dintre problemele cele mai stringente. Anual se înregistrează peste 300 de cazuri de traficare a ființelor umane. Eforturile statului urmează a fi îndreptate spre protejarea și reintegrarea victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane prin acordarea serviciilor de protecție și asistență.

Deși pe parcursul ultimilor ani cadrul legislativ necesar prevenirii și combaterii acestor fenomene a fost îmbunătățit, fiind adoptate legi de bază privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați, fiind amendată Legea cu privire la avocații parlamentari etc., pentru aplicarea eficientă a acestor legi se cere

consolidarea continuă a mecanismelor de implementare.

5. Educație

În prezent, societatea se confruntă cu o criză a valorilor morale. Redresarea stării de spirit actuale nu va fi posibilă fără ridicarea culturii generale a individului, educarea lui în spiritul toleranței, bunăvoinței și respectului reciproc, stimularea interesului lui pentru cunoașterea drepturilor, libertăților și obligațiilor proprii, precum și a capacităților de apărare a lor. Rolul cel mai important în această privință revine procesului educațional. Unul din obiectivele procesului de educație este dezvoltarea personalității tinerilor. De la o vîrstă fragedă, aceștia urmează să-și însușească noțiuni valorice care educă sentimentul civic în condițiile societății democratice, ceea ce presupune un comportament eficient și responsabil în viața socială. În acest scop, curriculumul școlar trebuie să asigure, pe baza principiilor de flexibilitate, dar și de coerență, formarea competențelor comunicative, a gândirii critice, a deprinderilor de viață, a interesului pentru cunoașterea și promovarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, pentru cultivarea în rîndurile tinerei generații a calităților generatoare de progrese în democratizarea societății.

Reformele promovate pînă în prezent în sectorul educațional au avut drept scop principal îmbunătățirea accesului la toate nivelurile de educație și îmbunătățirea calității studiilor. Accesul echitabil este important pentru antrenarea tuturor copiilor și tinerilor în procesul educațional, inclusiv a celor cu cerințe educaționale speciale, asigurîndu-le astfel șanse egale la o viață decentă, oportunități adecvate de angajare și participare la viața socială.

6. Munca și condițiile prielnice de muncă

Dreptul la muncă, fiind unul dintre drepturile inalienabile ale ființei umane, asigură existența și dezvoltarea persoanei. Luînd în considerare faptul că dreptul fundamental la muncă a devenit una din problemele actuale, în prezent garantarea acestui drept trebuie să se concretizeze în reglementarea unor politici de pregătire profesională adaptate la cerințele pieței muncii. Dezvoltarea continuă a resurselor umane de calitate reprezintă o condiție fundamentală pentru asigurarea competitivității economiei și pentru dezvoltarea durabilă pe termen lung. Tendințele negative care se manifestă pe parcursul ultimilor ani denotă caracterul migratoriu al forței de muncă, fapt ce implică costuri sociale în creștere și amenință cu stagnarea economiei naționale. Soluționarea problemei respective devine astfel o sarcină importantă în sporirea atractivității muncii în țară și în restructurarea sectorului educațional pentru a asigura pregătirea cadrelor în conformitate cu cerințele pieței muncii.

Avînd în vedere faptul că peste o jumătate de milion de cetățeni ai Republicii Moldova au emigrat în alte state cu scopul de a desfășura o activitate provizorie de muncă, este necesară promovarea programelor de stimulare a revenirii celor angajați la muncă peste hotare, precum și continuarea eforturilor de negociere și semnare a acordurilor bilaterale privind protejarea lucrătorilor migranți.

7. Servicii de calitate

Schimbările social-economice și libera circulație a mărfurilor au condus la stabilirea unor relații noi privind oferirea produselor și serviciilor consumatorilor, care se răsfrîng asupra securității vieții și sănătății. În ultimii ani au avut loc noi schimbări și au apărut noi factori care au influențat contactul consumatorilor cu piața. Dorința și efortul de integrare în spațiul european conduc la necesitatea reglementării relațiilor ce țin de interesele consumatorilor naționali.

Consumatorul, în calitatea sa de purtător al cererii de mărfuri și servicii, joacă un rol important în mecanismul de piață, fiind în același timp elementul de referință al tuturor acțiunilor întreprinse atît de producător, cît și de comerciant. Protecția consumatorilor, fiind o componentă de bază a programelor de protecție socială, este destinată asigurării și ameliorării încontinuu a respectării intereselor acestora.

8. Ocrotirea sănătății

Republica Moldova a obținut succese considerabile în ceea ce privește indicatorii esențiali de sănătate precum diminuarea ratei mortalității infantile și creșterea speranței de viață la naștere. În perioada 2000–2010 s-a constatat o reducere semnificativă a mortalității infantile de la 18,4 la 11,8 de decese la 1000 de născuți vii. Cu toate acestea, indicatorii respectivi continuă să fie nefavorabili în raport cu media europeană.

În ultima perioadă s-a îmbunătățit accesul populației la serviciile de sănătate. Aceasta se datorează implementării reformei în medicina primară și introducerii asigurării obligatorii de asistență medicală. Deși în ultimii ani acumulările la bugetul public național pentru sănătate au sporit esențial, acestea deocamdată nu asigură nevoia de servicii medicale de bază ale populației și includerea acestora în schema de asigurare obligatorie de asistență medicală. Mai mult, posibilitățile materiale diferite ale populației care se confruntă cu probleme de sănătate creează impedimente economico-financiare la accesul serviciilor medicale acoperite de asigurarea obligatorie de asistență medicală, urmînd a se crea condiții pentru formarea unui climat echitabil de acces la serviciile în cauză.

Un aspect dramatic este sporirea mortalității populației apte de muncă, acest indicator depășind considerabil indicatorii statelor membre ale Uniunii Europene. Printre factorii principali de risc pentru sănătatea populației țării sînt consumul de alcool, de tutun, precum și consumul ilicit de droguri și al altor substanțe psihotrope. Aceste practici au drept consecință afectarea stării de sănătate, cronicizarea maladiilor, invaliditatea și mortalitatea prematură. În ultimii ani au fost reduse sau chiar stopate programele de informare privind daunele provocate de viciul alcoolului, al tutunului și al drogurilor asupra persoanei și asupra întregii societăți, deși impactul acestor programe asupra populației era unul pozitiv.

Sporirea calității serviciilor medicale în vederea asigurării accesului cetățenilor la medicină este un imperativ al timpului. Grija față de sănătatea populației reprezintă un obiectiv de importanță primordială în politica oricărui stat, deoarece sănătatea este valoarea cea mai de preț și componenta indispensabilă a dezvoltării și prosperării societății. Resursele umane sănătoase, avînd un potențial fizic și intelectual înalt, reprezintă principala sursă a avansării economice și a modernizării țării.

9. Protecția socială

Obligația statului este de a crea un cadru legal care ar permite garantarea unei protecții sociale corespunzătoare. În acest sens, se impune aplicarea de noi mecanisme de protecție socială a categoriilor de populație cu venituri mici, precum și crearea unor servicii sociale de calitate pentru susținerea grupurilor de persoane aflate în dificultate, toate acestea necesînd elaborarea cadrului normativ adecvat pentru implementarea sistemului integrat de servicii de asistență socială și a standardelor minime de calitate. Dezvoltarea serviciilor sociale comunitare pentru persoanele aflate în situații de risc constituie o prioritate națională, care va contribui la reducerea numărului de persoane plasate în instituții sociale și menținerea acestora în comunitate prin oferirea serviciilor de îngrijire și recuperare fizică și psihologică axate pe model familial.

Reformarea sistemului de protecție socială a persoanelor cu dizabilități presupune schimbarea modului de stabilire a invalidității și crearea unor premise de oferire eficientă a mijloacelor de protecție socială. Modificarea conceptuală a sistemului de evaluare a persoanelor cu dizabilități se impune pentru o evaluare mai obiectivă a capacității lor de muncă, oferindu-li-se un complex de servicii de reabilitare medicală, socială și profesională.

10. Mediul înconjurător

Starea factorilor de mediu din Republica Moldova nu poate fi în prezent caracterizată drept una favorabilă și aptă să ofere omului un mediu de viață sănătos și durabil. Principalele probleme rezultă din impactul negativ al poluării apelor, aerului și solului asupra sănătății populației.

O îngrijorare deosebită suscită existența riscurilor pentru resursele acvatice, care au o importanță deosebită pentru viața și sănătatea populației, dar și pentru funcționarea ecosistemelor, și care sînt o condiție indiscutabilă a dezvoltării durabile a economiei țării și a securității statului. Sursele de apă potabilă, în mare majoritate, nu corespund standardelor și cerințelor de calitate a apei potabile după unii parametri chimici și microbiologici. Se cere urgent întreprinderea unor acțiuni susținute din partea statului pentru redresarea situației și pentru asigurarea dreptului populației la apă potabilă de calitate, accesibilă și în volum suficient.

Efectele negative asupra mediului ambiant și asupra sănătății populației provocate de gestionarea inadecvată a deșeurilor și substanțelor chimice toxice în diverse sectoare ale economiei trezesc în ultimii ani îngrijorări tot mai serioase la nivel național și local. Constituirea unui sistem de management durabil al substanțelor chimice în Republica Moldova va reduce deficiențele vizibile în domeniul gestionării substanțelor chimice toxice, va diminua riscurile pe care acestea le prezintă pentru mediul înconjurător și pentru sănătatea populației. Este extrem de necesar să se asigure continuitatea acțiunilor statului și în managementul poluanților organici persistenti, al eliminării acestora din componentele mediului și din echipamente, de asemenea să se planifice și realizeze acțiuni de remediere a solurilor contaminate.

Măsurile de asigurare a dreptului la un mediu sănătos vor include crearea condițiilor de adaptare la schimbările climatice și de protecție și conservare a diversității biologice. Aceste măsuri vor include și acțiuni de asigurare a dreptului de a beneficia de resursele naturale, inclusiv de spațiile verzi. Orientarea strategică spre promovarea unei creșteri economice verzi în toate sectoarele economiei naționale va contribui considerabil la atingerea obiectivelor de dezvoltare social-economică durabilă, factor care va asigura un mod de viață decent populației țării.

11. Prevenirea și combaterea discriminării

Principiul nediscriminării este un pilon important al politicii sociale comunitare, iar egalitatea oportunităților reprezintă cadrul necesar pentru realizarea politicii sociale la nivel național și european. Existența normelor care instituie garanții eficiente împotriva discriminării și practicilor discriminatorii este absolut necesară într-o societate democratică. Cadrul legal național conține prevederi inserate în diferite acte legislative care interzic discriminarea pe diverse criterii, dar se impune consolidarea și ajustarea acestuia conform normelor internaționale pentru

promovarea bunelor practici de conduită nediscriminatorie.

Se atestă multiple forme de discriminare care se produc de facto pe motive de apartenență socială, vîrstă, dizabilitate etc. Diverse studii demonstrează că politicile actuale necesită o reevaluare în vederea îmbunătățirii și adoptării unor politici noi. Cadrul instituțional privind identificarea și facilitarea prevenirii și combaterii discriminării este subdezvoltat, acestuia îi lipsesc capacitățile și deprinderile necesare.

O componentă esențială în garantarea realizării drepturilor omului și a valorilor unei democrații prospere este elaborarea și promovarea unei politici constructive și tolerante față de minoritățile naționale.

Deși se depun eforturi importante în vederea creării unui cadru juridic eficient în domeniul protecției drepturilor minorităților naționale, totuși există încă mari deficiențe în ceea ce privește transpunerea lor în viață. Politicile lingvistice în domeniul educației eșuează la capitolul formarea deprinderilor lingvistice adecvate necesare pentru integrarea fie în spațiul public, fie în spațiul privat din perspectiva cunoașterii active a limbii de stat, dar și a limbilor native. Un procent semnificativ al reprezentanților minorităților lingvistice își doresc ca copiii lor să învețe în cadrul unui proces de școlarizare multilingv, în care limba de stat, dar și limba nativă nu doar să fie studiate ca obiecte separate, dar să fie limbi de predare a altor obiecte. Insuficient promovate sînt și cursurile pentru adulți de studiere a limbii de stat.

Armonizarea relațiilor interetnice constituie un deziderat al prezentului și al viitorului. Un rol deosebit în reglementarea relațiilor interetnice îl au promovarea respectului față de diversitatea culturală a poporului, depășirea xenofobiei, a discriminării și a prejudecăților etnice. În context se înscrie promovarea unui pachet flexibil de politici pentru facilitarea integrării minorităților în societate, dar și pentru dezvoltarea și cultivarea identității acestora.

Pentru a asigura exercitarea în condiții egale a drepturilor de către femei și bărbați în sferile politică, economică, socială, culturală și în alte sfere ale vieții, precum și pentru prevenirea sau eliminarea tuturor formelor de discriminare după criteriul de sex, a fost adoptată Legea cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați. În calitate de organ consultativ și coordonator al politicii statului privind asigurarea drepturilor și șanselor egale între sexe a fost creată Comisia guvernamentală pentru egalitate între femei și bărbați.

Avînd în vedere că eliminarea discriminărilor după criteriul de sex este una dintre condițiile necesare pentru construirea unei societăți echitabile și pentru evoluția spre progres, este necesară implicarea efectivă a autorităților pentru fortificarea, atît pe termen scurt, cît și pe termen lung, a acestui segment al politicii sociale.

12. Drepturile copilului

Instituția familiei, ca element natural și fundamental al societății și ca climat favorabil pentru dezvoltarea armonioasă a personalității copilului, a înregistrat schimbări esențiale pe parcursul ultimilor ani. Totodată, în condițiile crizei social-economice, instituția familiei se confruntă cu dificultăți stimulate inclusiv de procesul migrației, dezmembrarea familiilor și abandonul copiilor. Se cere o implicare mai eficientă a statului în vederea responsabilizării părinților de a-și onora obligațiile, întrucît dificultățile și omisiunile, inclusiv de ordin educațional, din cadrul familiei generează un comportament neadecvat al copilului, favorizînd delincvența juvenilă.

În prezent, rămîne a fi critică situația copiilor orfani și a celor rămași fără îngrijire părintească. Printre cauzele principale de sporire a numărului acestor categorii de copii sînt: diminuarea prestigiului social al familiei, situația economică precară, lipsa spațiului locativ, migrația masivă a populației, numărul copiilor născuți în afara căsătoriei și numărul sporit al părinților care duc un mod de viață antisocial. Statul urmează să întreprindă măsuri pentru protecția prioritară a copiilor aflați în situații dezavantajate și să soluționeze problemele acute cu care se confruntă aceștia, în special din considerentele lipsei spațiului locativ, imposibilității accederii în instituțiile de învățămînt și a încadrării în cîmpul muncii.

Premisa pentru prosperarea statului și perpetuarea democrației este investirea morală, socială și culturală în generațiile viitoare și asigurarea unui regim special de asistență a copiilor și tinerilor pentru realizarea drepturilor, intereselor și necesităților lor.

Statele membre ale Consiliului Europei au fost îndemnate să transforme drepturile copilului într-o prioritate politică, inclusiv prin instituirea unui mediator (ombudsman) pentru copii, care să asigure garanții de independență și de competență necesare pentru o reală promovare a destinului copilului. În context, în anul 2008 a fost creată instituția avocatului parlamentar pentru protecția drepturilor copilului, asistat în exercitarea atribuțiilor sale de Serviciul pentru protecția drepturilor copilului, în calitate de subdiviziune specializată din cadrul Centrului pentru Drepturile Omului.

13. Drepturile omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova

În pofida dificultăților generate de perpetuarea conflictului transnistrean în calea exercitării dreptului suveran al

Republicii Moldova asupra regiunii transnistrene, autoritățile moldovenești continuă să urmărească riguros evoluția situației privind drepturile omului în această regiune și să promoveze, în măsura posibilităților, acțiuni pozitive în acest sens.

Un rol aparte în monitorizarea și evaluarea situației privind drepturile omului în regiunea transnistreană, inclusiv în formularea unor concluzii și recomandări pertinente, îi revine Comisiei naționale pentru elaborarea rapoartelor inițiale și periodice privind implementarea convențiilor internaționale la care Republica Moldova este parte, Comisiei drepturile omului și relații interetnice a Parlamentului, avocaților parlamentari, ministerelor și departamentelor de resort. Instituțiile de stat cooperează coerent cu reprezentanții societății civile, cu organizațiile internaționale și cu mijloacele de informare în masă care aduc o contribuție valoroasă la atingerea obiectivelor urmărite.

Continuă să fie prioritară sensibilizarea structurilor internaționale, în special a Organizației Națiunilor Unite, a Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa, a Uniunii Europene și Consiliului Europei, precum și a misiunilor diplomatice, asupra încălcărilor drepturilor omului în regiunea transnistreană în vederea redresării situației în acest domeniu.

14. Educația și informarea cu privire la drepturile omului

Instruirea ca mijloc de sporire a aptitudinilor constituie un deziderat indispensabil, ce trebuie susținut continuu pentru consolidarea managementului resurselor umane prin formarea inițială și permanentă a personalului, prin adaptarea pregătirii profesionale la cerințele și standardele internaționale, prin perfecționarea abilităților de comunicare cu publicul larg etc. Pregătirea insuficientă a personalului din instituțiile publice discreditează funcția publică și compromite imaginea autorităților publice.

Depășirea situațiilor nefaste și sporirea protecției drepturilor omului reclamă atât eforturi din partea statului și a societății civile, cât și din partea fiecărui cetățean în parte. Doar prin eforturi comune se poate contribui la consolidarea societății, depășirea controverselor politice, ridicarea nivelului de moralitate în societate și formarea spiritului de solidaritate, fără de care sînt imposibile transpunerea în viață a reformelor și obținerea schimbărilor majore în societate.

Cultura juridică este o parte componentă a culturii unui popor și determină starea calitativă a vieții juridice a societății, comportamentul grupurilor sociale, al factorilor de decizie, al fiecărui individ, precum și gradul de garantare din partea statului și societății civile a drepturilor și libertăților cetățeanului. În această ordine de idei, este necesară consolidarea eforturilor mediului academic, ale societății civile și ale structurilor de stat, asigurîndu-se astfel o consecutivitate și durabilitate a procesului de educare și informare cu privire la drepturile omului.

Capitolul III

Obiectivele Planului de acțiuni

Planul de acțiuni urmărește dezvoltarea culturii drepturilor omului în Republica Moldova. Scopul primar este asigurarea protecției și promovării drepturilor inalienabile și imprescriptibile ale cetățenilor garantate de Constituția Republicii Moldova, afirmate, proclamate și consacrate prin instrumentele internaționale la care statul nostru este parte.

Planul de acțiuni conține măsuri pentru consolidarea drepturilor politice, civile, economice, sociale și culturale într-o formă structurată. Obiectivele Planului de acțiuni reprezintă continuitatea politicilor privind:

- a) aderarea la instrumentele internaționale în domeniul drepturilor omului;
- b) ajustarea legislației naționale la standardele internaționale în domeniul drepturilor omului;
- c) asigurarea accesului liber la justiție;
- d) perfecționarea mecanismelor naționale de apărare a drepturilor omului;
- e) asigurarea apărării eficiente a drepturilor politice, civile, economice, sociale și culturale;
- f) consolidarea protecției minorităților naționale și grupurilor etnice, precum și a categoriilor de populație aflate în dificultate din cauza vârstei, dependenței sociale sau a altor împrejurări (minori, deținuți, migranți);
- g) sporirea nivelului de pregătire profesională, culturală, morală și disciplinară a cetățenilor în domeniul drepturilor omului.

Obiectivele Planului de acțiuni se rezumă la ameliorarea situației în domeniul drepturilor omului, sporirea culturii juridice, creșterea nivelului de trai al populației și eradicarea factorilor negativi care stagnează progresul și subminează realizarea în volum deplin a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Capitolul IV

Monitorizarea implementării Planului de acțiuni

Tabelul care este parte integrantă a acestui Plan de acțiuni prezintă în detaliu măsurile și etapele realizării

obiectivelor trasate, resursele financiare necesare și cele existente pentru executarea acțiunilor.

Implementarea Planului de acțiuni va fi monitorizată prin intermediul indicatorilor de progres, care demonstrează gradul de realizare și impactul obiectivelor preconizate. Procesul de monitorizare va include și aprecierea modului în care sînt implementate acțiunile din plan, raportul dintre acțiunile realizate și obiectivele formulate, precum și măsura în care politicile abordate produc rezultatele scontate.

Succesul implementării Planului de acțiuni este condiționat de atitudinea responsabilă a structurilor statale, de implicarea activă a societății civile și de interesul sporit al fiecărui individ în parte.

1. Organizarea procesului de monitorizare

Procesul de monitorizare și evaluare a implementării Planului de acțiuni este complex și se realizează în conformitate cu principiile legalității, responsabilității, transparenței, publicității și participăției active.

Procesul de monitorizare și evaluare a implementării Planului de acțiuni este coordonat de către Comisia responsabilă pentru implementarea Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pe anii 2011–2014 (în continuare – Comisia națională), cu suportul tehnic al Cancelariei de Stat și al Ministerului Justiției, precum și de Comisia drepturile omului și relații interetnice a Parlamentului.

În procesul de activitate, Comisia națională:

- a) coordonează implementarea Planului de acțiuni;
- b) elaborează recomandări pentru autoritățile publice cu privire la implementarea Planului de acțiuni;
- c) evaluează gradul de implementare a Planului de acțiuni;
- d) examinează rapoartele privind implementarea Planului de acțiuni în diferite domenii;
- e) informează opinia publică despre evoluția realizării obiectivelor incluse în Planul de acțiuni;
- f) colaborează cu organizațiile internaționale, organizațiile necomerciale și cu mass-media.

În cadrul autorităților publice, monitorizarea se realizează de către coordonatorul în domeniul drepturilor omului sau, după caz, de către persoana desemnată responsabilă pentru domeniul vizat.

Persoana responsabilă de monitorizarea Planului de acțiuni:

- a) elaborează anual planul intern de acțiuni al autorității publice în domeniul drepturilor omului;
- b) participă la planificarea activităților de implementare a Planului de acțiuni de către subdiviziunile structurale ale autorității publice și de către instituțiile subordonate ei;
- c) monitorizează procesul de realizare a Planului de acțiuni;
- d) exercită controlul asupra executării deciziilor conducerii autorității publice privind implementarea Planului de acțiuni;
- e) formulează, după caz, propuneri pentru înlăturarea neajunsurilor depistate;
- f) elaborează raportul privind implementarea Planului de acțiuni.

2. Procesul de monitorizare

Monitorizarea continuă

Monitorizarea are o importanță decisivă, fiind un mecanism care permite verificarea eficienței măsurilor adoptate pentru reducerea impactului negativ asupra drepturilor omului și verificarea modului în care obiectivele realizate produc efectele scontate.

Comisia națională va avea sarcina de a urmări impactul obiectivelor realizate sau în curs de realizare și de a examina trimestrial implementarea Planului de acțiuni, precum și cauzele ce compromit obținerea rezultatelor scontate. În cadrul ședințelor sale, Comisia națională va evalua gradul de implementare a Planului de acțiuni pe domenii concrete, solicitînd informația relevantă de la autoritățile publice responsabile. Deciziile Comisiei naționale vor fi aduse la cunoștința autorităților vizate, iar rezumatul lucrărilor sale va fi făcut public.

În vederea perfecționării inițiativelor și în funcție de progresul implementării acțiunilor, de rezultatele obținute și de schimbările de context, Planul de acțiuni va fi revizuit. Procesul de actualizare a Planului de acțiuni va fi coordonat și supravegheat de către Comisia națională.

Evaluarea anuală

Autoritățile publice desemnate responsabile vor întreprinde măsuri eficiente pentru realizarea integrală a prevederilor Planului de acțiuni și vor prezenta Ministerului Justiției anual, pînă la data de 1 februarie, informația privind rezultatele obținute conform obiectivelor trasate de Planul de acțiuni.

Ministerul Justiției va prezenta Cancelariei de stat, către data de 1 martie al fiecărui an, informația compilată privind rezultatele obținute de către autoritățile publice desemnate responsabile de implementarea Planului de acțiuni.

Cancelaria de stat va evalua implementarea Planului de acțiuni și va înainta Comisiei naționale informația corespunzătoare.

Guvernul va publica și va prezenta Parlamentului anual, pînă la data de 1 aprilie, un raport consolidat de progres în implementarea Planului de acțiuni. Pentru dezbateră raportului de progres vor fi organizate conferințe anuale.

Raportul consolidat de progres în implementarea Planului de acțiuni va fi prezentat de Comisia parlamentară drepturile omului și relații interetnice în plenul Parlamentului.

Capitolul V

Sursele de finanțare a Planului de acțiuni

Implementarea eficientă a Planului de acțiuni este condiționată de planificarea financiară obiectivă, evaluarea corectă a costurilor acțiunilor și identificarea surselor de finanțare.

Planul de acțiuni va fi finanțat din următoarele surse:

- a) bugetul public național;
- b) mijloacele financiare ale organizațiilor internaționale;
- c) mijloacele financiare ale organizațiilor necomerciale;
- d) mijloacele financiare ale societăților comerciale;
- e) donațiile oferite de persoane fizice.

Autoritățile publice vor revizui anual costurile acțiunilor reieșind din priorități, posibilități financiare și din rezultatele evaluării.

[partea II-a](#)

[Partea II-a în redacția HP327 din 27.12.12, MO49-55/08.03.13 art.161]